

Doma in po svetu

PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV

Predsednik bo obiskal Južno Korejo in Japonsko, ne pa Filipine

WASHINGTON, D.C. - Včeraj je Bela hiša sporočila, da se predsednik Ronald Reagan ne bo ustavil na Filipinih, ko bo prihodnji mesec obiskal Japonsko in Južno Korejo. Reagan je nameraval obiskati tudi Filipine, ker imajo ZDA tesne odnose z vlado predsednika Ferdinanda Marcosa, a je obisk odpovedal zaradi nestabilnih političnih razmer na otočju. Reaganovi svetovalci so bili v skrbah za predsednikovo osebno varnost, ako bi se mudil na Filipinih. Opazovalci filipinskih razmer menijo, da je celo obstoj Marcosovega režima ogrožen zaradi številnih množičnih demonstracij po še vedno nepojasnjenem atentatu na vodilnega opozicijskega politika Benigna S. Aquina, ki je bil ubit, ko je bil pod neposrednim policijskim varstvom.

Prvotni načrt Reaganovega obiska na Daljnem Vzhodu je predvideval, da bi se predsednik ustavil tudi v Tajsko in Indoneziji, vendar je predstavnik za tisk v Beli hiši Larry Speakes dejal, da bo Reagan obiskal le Japonsko in Južno Korejo. Druge azijske države po Reagan morda obiskal prihodnji pomlad, ko bo odpotoval na Kitajsko, je pripomnil Speakes.

Ustavno sodišče ZDA: da oblasti lahko kontrolirajo lastovanje strelnega orožja

WASHINGTON, D.C. - Včeraj je ustavno sodišče ZDA ugotovilo, da je predpis mesteca Morton Grove, Illinois, ki omejuje pravico občana do lastovanja strelnega orožja, v skladu z ameriško ustavo. Tisti, ki želijo, da bi oblasti kontrolirale oziroma omejevale lastovanja orožja v ZDA, so bili silno veseli nad odločitvijo ustavnega sodišča. Nasprotna stran, ki je politično zelo močna in vplivna tako v zveznem kongresu kot drugih zakonodajah, je pa odločitev odločno kritizirala.

Tisti, ki nasprotujejo, da imajo oblasti pravico omejevati ali celo prepričati navadnemu državljanu, da lastuje strelno orožje, se sklicujejo na II. amandma ustave, vendar tega stališče v svoji včerajšnji odločitvi vrhovno sodišče ni upoštevalo. Nasprotniki odločitve pravijo, da bodo boj nadaljevali, tisti, ki so veseli odločitve, pa bodo pristiskali na druge zakonodaje, naj tudi one sprejemajo predpise, ki bodo omejevali ali celo prepričali privatno lastovanje strelnega orožja.

Poplave prizadenejo južno Arizono

TUCSON, Ariz. - Večdnevno deževje v Arizoni je povzročilo ogromno gmotne škode, zaradi poplav pa je izgubilo življenje do 11 oseb. Najbolj prizadet je južni del Arizone in mesta Tucson, Clifton, Safford, Nogales in Marana.

Reke v Arizoni so sicer običajno suhe, vendar jih je do šest in več palcev dežja oživilo. Reka Gila je tako poškodovala dva mostova na cesti I-10 južno od Phoenixa, da so morali cesto zapreti za ves promet. V Tucsonu in drugih mestih in krajih je moralo pred rastočo vodo bežati več tisoč oseb. Tucson je sedaj dejanski »otok«, pravijo reševalci.

V rudarskem mestu Clifton, kjer biva 4200 ljudi, je voda odnesla ali uničila polovico hiš in drugih poslopij, prebivalci so pa brez elektrike, telefona, uničen je tudi mestni vodovod. V mestecu Marana, severno od Tucsona, je voda vdrla v več kot 1000 hiš, reševalci so pa evakuirali 2000 ljudi.

Občasno streljanje v Bejrutu in okolici — Libanonski politiki še vedno globoko sprti

BEJRUT, Libanon - V zadnjih dneh je še vedno slišati streljanje v Bejrutu in okolici, vendar premirje med krščanskimi in muslimanskimi skupinami ter redno libanonsko vojsko še drži. Aktivni so predvsem ostrostrelci, tu pa tam uporabljajo tudi minomete. Včeraj je bilo streljanje nedaleč od položajev, ki jih zasedajo ameriški vojaki.

Libanonski politiki skušajo organizirati pogajanja, ki naj bi vodila do vlade narodne enotnosti, vendar imajo silne težave. Predsednik Amin Gemajel je rekel, da je njegova vlada pripravljena sprejeti, naj bi se pogajanja začela v Saudski Arabiji, temu pa nasprotuje Sirija, ki podpira voditelja Druške skupine Walida Jumblatta. Neka posebna komisija, v kateri sodelujejo predstavniki skoraj vseh oboroženih skupin v Libanonu, je pa sporočala, da je bil dosežen sporazum, po katerem ne bodo več aktivni ostrostrelci.

Spor v vrstah PLO se še nadaljuje. Sirija je zaprla vse urade PLO v državi, ki so bili zvesti Jasirju Arafatu, ki ga je sirijska vlada izgnala iz države. Kot kaže, ima Arafat vedno manj vpliva v PLO.

Laburistična stranka v Angliji izbrala novega načelnika

BRIGHTON, V. Br. - Na svojem letnem zborovanju, ki poteka te dni v tem obalnem mestu, je laburistična stranka izbrala novega načelnika in odobrila zmernejši politični program. Izključila iz svojih vrst je tudi 5 članov neke marksistične skupine.

Spremembe v stranki je narekoval hud poraz na junijskih volitvah, ko je z zelo veliko večino zmagala premierka Margaret Thatcher, ki načeljuje konservativno stranko. Nov voditelj laburistov je 41-letni Neil Kinnock, ki sicer pripada zmerni levici v še vedno hudo sprti stranki. Laburisti bodo danes in jutri glasovali, ali želijo nadaljevati s svojim nasprotovanjem namestitvi na angleška tla novih ameriških Pershing in Cruise misilov. Prav tako bo strankino vodstvo glasovalo, ali bo še nasprotovala, da ima Anglija jedrsko orožje. Stranka je že odločila, da ne bo več tako odločno nasprovala angleškemu članstvu v Evropski gospodarski skupnosti.

Zvezni kongres bo najbrž glasoval za nov narodi praznik: Martin Luther King dan

WASHINGTON, D.C. - Kot kaže, bo zvezni kongres odobril zakon, po katerem bo postal rojstni dan pokojnega črnkega voditelja Martin Luther Kinga državni praznik. Predsednik Reagan je že dejal, da bo potrdil tak zakon, ako ga bo zvezni kongres odobril. Predstavniški dom je zakonski osnutek že sprejel, ugodno je tudi razpoloženje v zveznem senatu, vendar vodi kampanjo zoper ta predlog konservativni senator iz Severne Karoline Jesse Helms. Tudi sen. Barry Goldwater (R. - Az.) je proti, vendar sta on in Helms v manjšini.

Razprava v zveznem senatu je kar ostra. Tako je sen. Helms trdil, da je bil Martin Luther King, ki je padel kot žrtev atentatorja pred 15 leti, sledil metodam, ki se jih poslužujejo marksisti. Helmsu je odgovoril sen. Edward M. Kennedy (D. - Mass.), ki je svojega kolego kritiziral zaradi povsem neutemeljenih trditev glede Kinga. Helms je pa dejal, da so bile Kennedyjeve besede trapaste in da izgleda, da je vsakdo, ki ne soglašal s Kennedyjevim mnenjem, rasist in desničar.

Iz Clevelanda in okolice

Krasen koncert—

Preteklo soboto zvečer so podali krasen koncert pred navdušeno publiko, ki je napolnila veliko dvorano v SND na St. Clair Ave., Fantje na vasi iz Clevelanda in Toronta. Čestitke!

Družabni večer Tabora—

Slovenski javnosti, posebno pa članom in prijateljem Tabora, sporočajo, da so že v predprodaji vstopnice za Družabni večer, ki bo v soboto, 15. oktobra, v Slovenskem domu na Holmes Ave. Vstopnice si nabavite oz. rezervirate, ako pokličete Filipa Oreha na 943-4681 ali Milana Zajca na 851-4961. Vabljeni!

Novi grobovi

Ludwig H. Snyder

V ponedeljek, 3. oktobra, zvečer je v University bolnišnici po težki bolezni umrl Ludwig Harry Snyder, mož Helen, roj. Skok, oče Ronalda, Donald, Nancy in Tima, 2-krat stari oče, sin Antona in Cecilie, roj. Smolic (oba že pok.), brat Anthony (Norfolk, Va.). Pokojnik je bil dobro znan v senklerski okolici, otroci so ga poznali kot mlekarja. Njegov oče, ki je umrl pred 3 tedni, je bil lastoval Lyon Dairy v tej naselbini. Pokojnik je bil dolgoletni tajnik Društva France Prešeren št. 17 ADZ, Društva Najsv. Imena pri Sv. Vidu, Očetovskega kluba pri Sv. Vidu ter Katoliških vojnih veteranov št. 1665. Pogreb bo iz Zak pogrebnege zavoda na 6016 St. Clair Ave. v četrtek, 6. oktobra, dopoldne ob 9.30, v cerkev sv. Vida ob 10., nato na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo danes in v sredo popoldne od 2. do 4. in zvečer od 7. do 9. Družina priporoča darove v pokojnikov spomin Leukemia Foundation.

George J. Sever

V ponedeljek, 3. oktobra, zjutraj je v St. Vincent Charity bolnišnici po dolgi bolezni umrl 78 let stari George J. Sever, brat Josepha (p.d. Dempsey), Frances, Mollie, Josephine ter že pok. Mary Ule, Johna (p.d. Bruno), Vincenta, Franka, Anthony, Dorothy, Rudolpha in Andrewa, stric in prastric, sin Georgea in Frances, roj. Blatnik (oba že pok.), zaposlen do svoje upokojitve pri Cleveland Pneumatic Tool Co., prej pa pri Champion Forge Co., član Društva sv. Lovrenca št. 63 KSKJ. Pogreb bo iz Fortunovega pogrebnege zavoda na 5316 Fleet Ave. v četrtek, 6. oktobra, dopoldne ob 9.30, v cerkev sv. Lovrenca ob 10., nato na Kalvarijo. Na mrtvaškem odru bo danes in v sredo od 2. do 9. zvečer.

Sestanek—

Odbor staršev Slovenske šole pri Mariji Vnebovzeti vabi na roditeljski sestanek združen z občnim zborom, ki bo v nedeljo, 9. oktobra, ob 6. uri zvečer v šolski dvorani. Vabljeni ste tudi k sv. maši v cerkev Marije Vnebovzete to nedeljo ob pol enajsti uri. Sv. maša bo darovana za vse dobrotnike Slovenske šole in bo sodelovanjem otrok. Pridite starši in prijatelji!

V Holy Family Home—

Naš dolgoletni naročnik g. Franc Štrukelj se sedaj nahaja v Holy Family Home v Parmu, Ohio.

VREME

Spremenljivo oblačno danes z možnostjo krajevnih ploh in najvišjo temperaturo okoli 75 F. Deloma oblačno jutri in nekaj hladneje. Najvišja temperatura okoli 67 F. V četrtek pretežno oblačno z možnostjo dežja. Najvišja temperatura okoli 70 F.

Thomas C. Arko

V soboto, 1. oktobra, je v Dover Union Memorial bolnišnici v Dover, Ohio umrl 66 let stari Thomas C. Arko s 19351 Naumann Ave. v Euclidu. Bolezen ga je napadla, ko je potoval z avtobusom. Bil je rojen v Clevelandu, mož Josephine, roj. Rutar, očim, sin Thomasa in Anne, roj. Otonicar (oba že pok.), brat Ann Arko, Josepha, Josephine Marton ter že pok. Rudolpha, Olge in Louisa J., veteran druge svetovne vojne, zaposlen pri Conrail 40 let, vse do svoje upokojitve l. 1977, član ADZ št. 9, Klub Ljubljana, svetovidske podr. Katoliških borštarnarjev, Kluba slovenskih upokojencev v Euclidu, American Legion št. 99 in Cleveland Ambassadors of Sports. Pogreb bo iz Želetovega pogrebnege zavoda na E. 152. cesti jutri, v sredo, dopoldne ob 9.15, v cerkev sv. Križa ob 10., nato na Kalvarijo. Na mrtvaškem odru bo danes popoldne od 2. do 4. in zvečer od 7. do 9.

Michael Tekaucic

V nedeljo, 2. oktobra, je v Euclid General bolnišnici umrl 82 let stari Michael Tekaucic s 14912 Pepper Ave., rojen v Clevelandu, stric Ruth Schroeder in Betty Muller, bratranec Emme Simoncic, brat Franka in Josepha (oba že pok.), zaposlen pri Cleveland Myny Light do svoje upokojitve l. 1970. Pogreb bo iz Želetovega pogrebnege zavoda na E. 152. jutri, v sredo, dopoldne ob 9.15, v cerkev Marije Vnebovzete ob 10., nato na Kalvarijo.

(dalje na str. 4)

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 431-0628 — Cleveland OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (ISSN 0164-680X)

James V. Debevec — Publisher
Dr. Rudolph M. Susel — Editor

Published Tuesdays and Fridays except first two weeks
in July and one week after Christmas

NAROČNINA:

Združine države:

\$28.00 na leto; \$14.00 za pol leta; \$8.00 za mesece
Kanada in dežele izven Združenih dežav:

\$40.00 na leto; \$25.00 za pol leta; \$15.00 za 3 mesece
Petkova izdaja; \$15.00 na leto; Kanada in dežele izven
Združenih dežav; \$20.00 na leto.

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$28.00 per year; \$14.00 for 6 months; \$8.00 for 3 months
Canada and Foreign Countries:

\$40.00 per year; \$25.00 for 6 months; \$15.00 for 3 months
Fridays only: \$15.00 per year — Canada and Foreign \$20

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home,
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

No. 74

Tuesday, October 4, 1983

Turki pred Dunajem

Na starih podobah, ki so svoj čas visele tudi po naših hišah, je videti turško vojsko, ki oblega Dunaj, na zidovju brambovce, ki se borijo s Turki; v daljavi je videti poljsko in cesarsko vojsko, ki se mestu približujeta. Gre za upodobitev zgodovinskega boja za posest Dunaja, ki se je zmagovito končal 12. septembra 1683. Ta zmaga nad Turki pred Dunajem pomeni začetek propadanja turškega cesarstva, ki se je potem zrušilo med prvo svetovno vojno, ko je Turčija izgubila še zadnje dežele razen Male Azije in Carigrada na evropski strani; iz cesarstva je postala republika. Sultane so zamenjali predsedniki.

Muslimanska nevarnost je začela ogrožati krščansko Evropo že kmalu po Mohamedovi smrti, ko so si njegovi nasledniki osvojili velik del Španije od leta 711 dalje. Iz Španije so silili v Francijo, toda tu so doživeli hud poraz pri Poitiersu v srednji Franciji. Od tedaj muslimanski Arabci niso več napadali Evrope, zadovoljili so se s svojimi državicami v Španiji.

Muslimanska nevarnost se za Evropo znova pojavi, ko se v Mali Aziji pojavijo Turki. Ti so bili turkmensko-mongolsko pleme, ki si je v 11. in 12. stoletju osvojilo oblast nad arabskimi državicami in plemeni v Mezopotamiji in v Mali Aziji. Vere so bili mohamedanske. Od tu so začeli napadati krščansko-bizantinsko cesarstvo ter si osvojili Carigrad leta 1453.

Od takrat dalje se njih osvajanja nevzdržno usmerijo preko Balkana proti osrčju Evrope. Zapovrstjo so si osvojili Bolgarijo, Srbijo po znani bitki na Kosovem polju, Bosno in Hercegovino, Beograd je padel leta 1521; po bitki pri Mohaču leta 1526 se jim je odprla pot na Madžarsko, kjer so zavzeli tudi Budimpešto. Silili so še naprej proti Dunaju, proti Poljski in Ukrajini. Na Hrvaškem proti Zagrebu, na Slovenskem proti Dolenjski.

Toda nadaljnji poskusi osvajanj na tem področju se jim niso več posrečili. Na severnem Ogrskem in na Hrvaškem so postavili neke vrste zid krščanstva, »antemurale christianitatis«, preko katerega Turki niso več mogli. Poskušali so s hitrimi podvigi iz Bosne prek slovenske in hrvaške zemlje, toda šlo je bolj za roparske pohode bosenskih Turkov kot pa za resnične osvajalne podvige. V naši zgodovini poznamo te čase kot »turško nevarnost«, ko nisi nikoli vedel, kdaj in od kod pride. Fran Levstik je te čase takole upodobil:

Grmade po gorah gore,
povsod njih ogenj šviga,
privrel je Turek,
koder gre,
rohni, mori, požiga.

(Turki na Slevici)

Zadnji resnično osvajalni poskus Turkov je bilo ravno obleganje Dunaja leta 1683, ki se je končalo z njih porazom. Zanimivo pa je dejstvo, da je tedaj Turke hujskal na pohod proti Avstriji in se z njimi povezal francoski kralj Ludvik XIV., ki je smrtno sovražil Habsburžane ter njih oblast v Evropi. Ta kralj je hotel tudi preprečiti zvezo med Poljsko in Avstrijo za boj proti Turkom. Toda ni se mu posrečilo: Jan Sobieski in avstrijski cesar sta sklenila pogodbo in Poljaki so prišli na pomoč Dunaju.

Neki zgodovinar piše: »Jan Sobieski, kralj poljski, in knez Karel Lorainski, poveljnik avstrijskih čet, sta se dne 31.

(dalje na str. 4)

Saj ne bo sestrice...

CLEVELAND, O. - Tako je v težkih časih našega naroda in v mrzli predsmrti slutnji zapisal naš pesnik France Balantič, ki je pred štiridesetimi leti zgorel s prijatelji na oblegani domobranski postojanki v Grahovem.

Kaj bo z ivermi mojega trupla? Saj ne bo sestrice, da bi v ruti nesla jih na Žale...

In vse se je izpolnilo, pa ne samo zanj. Dvanajst tisoč slovenskih fantov, katerih življenja so bila zmlata v »drči naših dni«, zamaš čaka na sestrico, ki bi njihove iveri ponesla na Žale. Njihova hrepenenja se prelivajo v debela smrek in bukev, ki rastejo nad njihovimi grobovi v Kočevskem Rogu, pri Teharju, pod Lubnikom...

Toda, kot so oni sami za nas, ki smo ostali, večno mladi, tako je večna tudi ideja resnice, za katero so dali svoja življenja. In to idejo, to njihovo resnično bistvo, lahko ponesemo »na Žale«. Grob, ki jim ga domovina odreka, spomenik, ki ga zaslužijo, »Žale«, kjer jih lahko svobodno častimo, smo si postavili v naših srcih, pa tu in tam, sredi slovenskih naselbin v skromnih svetiščih, okrog katerih se zbiramo, kadar spomin nanje najbolj boli. Štiri desetletja so minila od njihove žrtve in, hvala Bo-

gu, pozabljeni niso.

Dolžnost ohranjati njihov spomin, pada tudi na organizacijo borcev, Tabor ZDSPB, ki so po svojih najboljših močeh trudi, da opravlja to dolžnost. Podpiramo invalide, zbiramo imena žrtev, izdajamo publikacije, odkrivamo žalostna dejstva Vetrinjske tragedije in enkrat na leto se jih v svojih središčih spomnimo s spominskimi proslavami.

V veliko zadoščenje nam je, da nam slovenska zdomska javnost pri tem stoji ob strani že vsa ta leta. Brez te podpore bi bilo naše prizadevanje močno omejeno, če ne sploh onemogočeno. Hvaležni in ponosni smo na to podporo in zaupanje in prepričani smo, da ju bomo deležni tudi »v drči dni, ki še ostanejo«.

In v tem zaupanju, vas, dragi rojaki in prijatelji, tudi letošnjo jesen vabimo, da pridete med nas v soboto, 15. oktobra, v Slovenski dom na Holmes Ave. Pred štiridesetimi leti smo se zbrali v Slovenskem domobranstvu — zberimo se torej ta večer v svobodnem svetu, v prijateljski družbi in spomnimo se vseh, ki jim ni bilo dano preživeti, pa so kljub temu živi in svobodni!

Krajevni odbor
Tabor, DSPB

Drobtinice, sladke in žaltave

CLEVELAND, O. - Moje poročilo bo kratko. Imam dosti za povedati, odmerjenega prostora pa malo.

Čestitam obema pevskega zboroma, Fantom na vasi iz Clevelanda in Toronta, prav tako pevovodju clevelandskih fantov Janezu Sršenu in torontskim fantom Nacetu Križmanu! Posebna hvala pa Torontskim fantom, ker so še v nedeljo tako lepo prepevali pri obeh slovenskih mašah v naši cerkvi Marije Vnebovzete.

Prisrčen je bil sprejem Fantov na vasi iz Toronta, ki ga je v soboto popoldne pripravil še vedno ves v petje potopljen g. Janez Rigler. Prijeten vonj po vinu in kranjskih klobasah je tudi mene zvalil, da sem šel za nosom na Riglerjev vrt, z namenom, da se od blizu ngledam te fante. Že tu sem videl veselo razpoloženje in nisem prav nič dvomil, da ne bi ta pevski koncert dobro uspel.

V soboto zvečer je bila velika dvorana na St. Clairju napolnjena, močan in ponoven aplavz je pa pokazal, da je bilo občinstvo nadvse zadovoljno. Fantje iz obeh vasi, le korajžno nastopajte še v bodoče in kažite, kaj so »kranjski« fantje!

Res, peli so eni kot drugi kakor »štigelci«, ki se prav v temle letnem času nazobljejo konopljevega semena.

Pravijo tisti, ki vedo več kakor jaz, da precej naše ameriške mladine tudi uživa neke konoplje (menda listje) in potem — kakor vidimo na televiziji — se mršavi, izčrpani, na pol nagi derejo kakor lačne vrane in se zvijajo kakor zastruplje-

ne gosence. So tudi že med nami taki, ki to norenje hvalijo, meni se zdi tisto skakanje in vpitje prazno — sem pač še v starih kolesnicah.

Na Slomškovo kosilo gremo!

Goveje meso in lepo rejeni piščanci so pripravljene — in vsi ste lepo povabljeni na to Slomškovo kosilo, ki se bo pečeno in kuhano pripravilo in serviralo v nedeljo, 23. oktobra, od 11.30 do 1.30 pop. v veliki šolski obednici pri Sv. Vidu.

Vstopnice za to kosilo so že v predprodaji in so po \$5 za odrasle, otroci pa imajo polovično ceno. Lepo ste naprošeni, da si te vstopnice nabavite kaj kmalu. Tako bodo lahko kuharice vedele, koliko kosil je treba pripraviti. Nerodno je, če hrane primanjkuje, prav tako je škoda, če hrane kaj več ostane.

Če ne več, vsaj toliko prispevajmo v Slomškov sklad, da gremo na to kosilo.

O Mohorjevi

Upravičen je bil protest mnogih (tudi moj) zaradi knjige »Križ s križ«, upravičeno tudi ogorčenje radi brezplodnega in žaljivega zagovora g. Lovro Kaseljna. Žalostno in krivično pa je, postavljati celo Mohorjevo družbo vključno z vzgojo mladine v vrsto malo in slabordečih dreves!

Ognja ne bom razpihal — čemu —, povedal pa bom danes samo primer, povezan s Slomškom in njegovo ustanovo, Mohorjevo družbo.

Z velikimi častmi veselo razpoloženega ljudstva je Slomšek zasedel svoj škofov sedež — bila je Cvetna nedelja. Ne dolgo po tem se je pooblašilo, zbrala se je pred njegovo škofijo nahujskana cestna drhal, ga na vse načine sramotila in mu izvajala (posnemajoč mačke) »mačjo godbo«. Vse to je naš svetniški kandidat škof M. Slomšek mirno sprejel in molil tudi za te, ki so ga na ta način proslavljali.

Gornje je povzeto iz knjige, ki služi kot Slomškov življenjepis — torej ni moja izmišljotina.

Pred par leti — to bo že peta ali šesta generacija po Slomšku — so se pred Mohorjevo hišo v Celovcu zbrali neprijatelji Mohorjeve in v demonstraciji zahtevali med drugim odstop ravnatelja iz družbe. Zakaj? Ker družba še močno stoji na katoliški podlagi, na temelju ustanovitelja M. Slomška. Ker smo sami slabi — in za razumevanje pustimo tukaj rdeče barvasta knjiga in g. Kaseljna ob strani —, vidimo povsod le senčnate strani oz. nepravilno vzgojo študentov in zato rahel namik nepotrebnega podpiranja.

Glede podpiranja teh študentov slišim včasih prav čudne izjave, posamezniki mi stavijo vprašanja, na katera med kdaj pozneje kratko odgovoril.

Kaj pa pravi vodstvo Mohorjeve o vzgoji in »pridelku« študirajoče mladine?

Pravi: »Smo zadovoljni! Izmed drugih poklicev, je izšlo tekom 25 let iz Slovenske gimnazije in naših zavodov tudi 15 duhovnikov.«

Mar ne pomeni to nam, ki smo katoličani, nič? Nič, ko se ti mladi duhovniki na terenu krepko spoprijemajo, kadar je treba braniti vero in slovenski narodni obstoj?

Jaz sem ponosen in vesel — vsaj zaenkrat še —, da smem držati pred seboj »beraški« pehar za revne študente. Osebnost ne bom nikogar »fehtal«, razen, če ga dobro poznam, da mi ne bo kdo rekel, da sem do skrajnosti nadležen.

Darove in imena darovalcev č.s. Lamberta v Slomškovem domu skrbno zapisuje v blagajniško knjigo, ki je dana v pogled vsakomur, kateri se zanima ali dvomi v pravilno vodenje. Darovi in imena darovalcev so pa vsako leto tudi nastisnjena v Mohorjevem koledarju.

Poverjeniki Mohorjeve J. Prosen ter Jožice in Bernardka Jakopič se darovalcem prav lepo zahvaljujemo in prosimo za naklonjenost tudi za poslovno šolsko leto 1983-84. Nekateri so že darovali in bodo imena objavljena drugič.

J. P.

Knjiga nas uči ljubiti ljudi nesebično in spoštovati njihovo delo.

M. Gorki
Politika ima bolj opraviti s čredami, kot s posamezniki.
B. Russell

Potopis

S sestro Albino v Kentucky, Tennessee in Alabama

Z. U.

IV. del

Tuscumbija.

Od tu do države Mississippi je še samo kake pol ure vožnje.

Marsikdo je že videl film »Helen Keller«, vendar si je vsak predstavljal ta kraj malo drugače.

»Ivy Green« se imenuje hiša, zgrajena l. 1820 v tipično južnjaškem slogu, ki je bila last Heleninih staršev, lastnikov plantažnih nasadov. Čeprav sorazmerno majhna, je imela jedilnico in spalnice za vso družino, kjer je imel vsak član svojo veliko štirioglato spalnico z lastnim kaminom.

Hiša je sedaj muzej, v katerem so shranjeni spomini na družino in na Helen Keller. Tu vidite pisalni stroj z abecedo za slepce in navaden pisalni stroj, ki jih je uporabljala Helen; knjige, ki jih je spisala, dipolome, ki jih je prejela... Družina je lastovala dragoceno porcelanasto posodo in srebrno jedilno orodje. Ker so sladkor pripeljali samo dvakrat na leto, je bila posoda za sladkor vedno zaklenjena.

Za pisarno, kjer so hranili plantažne knjige, je služila še manjša hišica zadaj. Njej so pozneje dodali porč in spalnico. Tu je bila 27. junija 1880 rojena Helen kot normalen otrok. Ko je pa bila stara dve leti, jo je napadla neka bolezen, ki ji je vzela vid in sluh. Pet let pozneje so ji starši preskrbeli posebno učiteljico — Miss Anne Sullivan, ki je pravkar končala Perkinsovo šolo v Bostonu.

Miss Sullivan je kmalu spoznala, da bo s Helen vsak napor brezuspešen, dokler bo imela zaščito pri svoji materi, zato se je preselila z njo v malo hišico, kjer jo je potem z vso ljubeznijo in odločnostjo vzgajala, ne da bi ji pustila kdaj iti domov.

Na dvorišču še stoji vodnjak, ob katerem je Helen zvedela, da se to, kar priteče iz njega, imenuje »voda« in da ima vsaka stvar svoje ime. Razen besede »voda«, si je Helen tisti dan zapomnila še 30 drugih besed. Vse ji je njena učiteljica Annie vtisnila v roko s slepčevsko abecedo. To spoznanje je spremenilo napol divjo, slepo in gluho dekle v eno izmed najbolj občudovanih žen v Ameriki in po vsem svetu.

Njena želja, da bi šla na univerzo, se je uresničila in je l. 1904 naredila na Radcliffe kolegiju izpit iz umetnosti s pohvalo, pozneje ji je pa kolegij podelil častni doktorat za literaturo in pravo. Že pred graduacijo je napisala svoj življenjski »The Story of My Life«.

Ne morem mimo brez navedbe njenih krasnih verzov:

»They took away what should have been my eyes,
(But I remembered Milton's Paradise).

They took away what should have been my ears,
(Beethoven came and took away my tears).

They took away what should have been my tongue,
(But I had talked with God when I was young).

He would not let them take away my soul —

Possessing that, I still possess my whole.«

Za hišo je še ena stavba, zgrajena iz brun, ki je služila za kuhinjo in za spalnico črne kuharice.

Pred hišo je lep drevored; ogromna drevesa so bila deloma vsajena pred 160 leti, nekatera pa že prej. Eno drevo, kateremu podobnega nisem našel v knjigi o drevesih, je merilo v premeru okrog 2 metra. Med drugim drevjem je bila tudi velika magnolija v cvetju.

Poleg hiše je zagrajen mednarodni spominski vrt, v katerem so razstavljena darila, poslana v čast Helen Keller z raznih strani sveta.

Pod noč smo zapustili Tuscumbijo in prišli malo pred deveto v Nashville, Tennessee.

(dalje prihodnji torek)

V BLAG SPOMIN

OB PRVI OBLETNICI

LOUIS FABEC

ki nas je za vedno zapustil dne 4. oktobra 1982.

Leto dni Te zemlja krije,
Tvoje truplo v grobu spi,
ni za nas miru, pokoja,
odkar Te več med nami ni.

Kakor ovce brez pastirja
čutimo zdaj osamljenost.
Vsi želimo k Tebi priti
v nebeško veselost.

Vrh višave bivaš jasne,
kjer težav ni ne skrbi,
sonce sreče ne ugasne,
lepša zarja Ti svetli.

Žalujejo:

Žena — Louise, roj. Hočevar;
hčerka — Monica Dobritch z družino;

sinovje — Louis z družino,
Jim z družino,
Tony z ženo,
Eddie;

in ostalo sorodstvo
v Ameriki in Sloveniji.

Euclid, O., 4. oktobra 1983.

Člana angleškega parlamenta v Slovenskem narodnem domu

Na banketu, ki ga je U.S.S. priredilo 18. septembra v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. na čast Johnu in Albertu Pestotniku, sta bila navzoča tudi dva člana angleškega parlamenta, ki sta bila gosta kong. Dennisa Eckarta. Angleža sta se

mudila v ZDA kot člana Mednarodne parlamentarne zveze. Na pričujoči sliki vidite, z leve proti desni, ga. Elaine Prijatelj, sodnik August Prijatelj, kong. Eckart, angleška gosta, ter ga. Eckart. Banketa se je udeležilo več kot 400 gostov.

Vseslovensko srečanje slovenskih vernih mladih v Stični na Dolenjskem

CLEVELAND, O. - V dneh od 18. do 20. septembra t.l. je imel Svet evropskih škofovskih konferenc v Zagrebu na Hrvaškem svoje redno 17. letno zasedanje. Večina udeležencev zagrebškega zasedanja pa se je prej ustavila v Ljubljani, kjer se je potem v soboto, 17. septembra, udeležila vseslovenskega srečanja verne slovenske mladine v Stični na Dolenjskem.

Svet evropskih škofovskih konferenc želi »na ravni evropske celine v polnosti uresničiti zborni odgovornost škofov... Zato je bilo tudi zagrebško zasedanje (Sveta) posvečeno temu cilju. Na svojem letošnjem zasedanju se je Svet najprej pogovoril o nalogah, katere je v zvezi s skupno odgovornostjo za evangelizacijo Evrope pokazal že zadnji simpozij škofov v Rimu oktobra leta 1982. Posamezne evropske škofovske konference so za letošnje, zagrebško zasedanje pripravile že vnaprej predloge, na zasedanju v Zagrebu pa so te predloge uskladili ter izdelali skupne smernice.« (Družina—37, 1983).

V svojem današnjem poročilu o zasedanju Sveta evropskih škofovskih konferenc ne bomo o njem podrobno poročali, ker bi radi podali prej poročilo o obisku večine delegatov-predstavnikov v Stično. Edino, kar bi danes povedali, je, da bo jeseni prihodnjega leta v znanem letoviškem kraju v Rivi ob Gardskem jezeru v Italiji evropsko srečanje, katerega se bodo udeležili predstavniki vseh krščanskih Cerkev v Evropi.

Na vseslovenskem srečanju vernih mladih 17. septembra t.l., se je kljub izredno grdemu vremenu zbralo v Stični na Dolenjskem iz vseh slovenskih škofij okoli 5000 vernih mladih. Z njimi je bilo nad 250 slovenskih duhovnikov in 15

škofov iz Slovenije in škofov članov Sveta evropskih škofovskih konferenc, ki so zastopali svoje Cerkev od Portugalske do Turčije, od Irske do Italije, na konferenci v Zagrebu.

Letošnje srečanje slovenskih vernih mladih je med drugim zelo značilno odn. pomembno zlasti zaradi svoje povezanosti z evropsko in obenem z vesoljno Cerkvijo. Poleg slovenskega metropolita, nadškofa dr. Alojzija Šuštarja, ki je vodil sobotno evharistično bogoslužje v stičenski baziliki, je govorilo našim vernim slovenskim mladim tudi 11 evropskih škofov »nazorno, da smo zares ena božja družina, vsi trdno odločeni, da živimo odrešeno in evharistično.«

S srečanja v Stični je bila odposlana vrsta posebnih pism, kot sv. očetu Janezu Pavlu II., vsem jugoslovanskim škofom, Svetu evropskih škofovskih konferenc z namenom, da bi le-ti izročili njihove pozdrave vsem vernim mladim kristjanom v njihovih deželah; papežu pa s posebnim poudarkom: »Sveti oče, naj Vam ob tej priložnosti zaupamo, da z veliko nestrpnostjo pričakujemo Vaš obisk v naši domovini in se že sedaj veselimo srečanja z Vami!«

Dr. Šuštar je 17. septembra v dvorani nadškofijskega doma v Ljubljani sprejel 11 članov Sveta, v stičenski baziliki pa je v nagovoru bodril verno slovensko mladino: »Ži-

veti odrešeno, živeti evharistično!« H kesanju pa je povabil vse zbrane študent Janez Podobnik. Dolga vrsta mladih je v svojih prošnjah odkrila svoja hotenja, svoja iskanja, svoj nemir — svojo podobo pred današnjim svetom. Sleherni izmed mladih je vabil k osrednjemu vezilu srečanja: da bi vsi živeli odrešeno, evharistično.

Vinko Kobal, neutrudni duhovnik slovenskih mladih, je pred Očenašem razmišljal o evharističnem kruhu. Študent Silvo pa je rekel, da je današnji svet poln gorja in skrbi; ogrožen je svetovni mir...sprava in odrešenje lahko zaživita le v ljudeh, ki si odpustčajo in se vzgajajo v ponižnosti...Odrešeni svet je tam, kjer ljudje gradijo mir, edinstvo in spravo.

Pesem, molitev, skupna ubranost ob izrečenih prošnjah mladih, nadškofovem sporočilu kristjanovega odrešenjskega življenja, spodbudnih besedah za mir, spravo, edinstvo, vse je zbrane povežalo v eno samo družino. Ob koncu maše pa je nagovoril še medškofijski asistent dr. Janez Gril, prireditelj vseslovenskega srečanja vernih mladih v Stični.

(Prirejeno za AD po ljubljanski Družini, št. 36. in 37.)

J.S.

**Ameriška Domovina
druži Slovence
po vsem svetu**

Grdina Pogrebna Zavoda

531-6300
431-2088

17010 Lake Shore Blvd.
1053 E. 62nd St.

Grdina Trgovina S Pohištvom

531-1235

15301 Waterloo Rd.

Iz življenja Slovencev v Milwaukeeju

MILWAUKEE, Wis. - Ali verjamete ali ne, ni vselej lahko pisati kroniko iz življenja o Slovencih, njihovega kulturnega delovanja in družabnega življenja tukaj. »Hvali te eden, graja drugi, pa nihče po zaslugi...« Smo pač ljudje — kdor dela za skupno stvar, dela tudi napake, saj tudi ob strani stoječi niso brez teh. Puško vreči v koruzo, pa tudi najbolj junaško. Da pa ne bodo zadnji dogodki ušli kar nemo mimo, jih le kaže zapisati!

Ono soboto, bilo je 10. septembra popoldne, so se naši ljudje pri Sv. Janezu naložili na dva velika avtobusa in se odpeljali na tradicionalno slovensko prireditev v Sheboygan, ki jo vsako leto prirede »Veseli Slovenci« tam. Ti so pri nas poznani, ker večkrat igrajo na naših piknikih v triglavskem parku. Vsi jih imamo radi. So res veseli ljudje.

Udeleženci so mi povedali

(sam nisem bil tokrat zraven), da je bilo veselo in lepo. Veliko dvorano so napolnili rojaki iz vseh poznanih okoliških mest. Bili so podomače postreženi s vsem dobrim za telo, z odra pa za duha in srce. Naša triglavova plesna skupina, ki je pri sporedu sodelovala, je nudila občinstvu kar sedem različnih narodnih plesov, za kar so želi veliko priznanje in aplavz.

Veselo razpoloženi so se naši vračali domov, ko je prvi avtobus že blizu Milwaukeeja s kamenjem napadla skupina malopridnežev in razbila šipo pri šoferjevi kabini, s tem pa pokvarila razpoloženje lepega večera.

Drugi dan, v nedeljo, 11. septembra, so v Parku zborovali Triglavani. Poleg rednih društvenih zadev, so določili 23. oktober za dan občnega zbora, popoldne v Parku.

Ker je v teh dneh več naših članov godovalo oz. imelo roj-

stni dan, je predsednik Kuno- var vsem lepo čestital in jim v imenu društva izrekel najboljšo željo. Posebno pomembno življenjsko dobo je praznoval 4. septembra Vlado Kralj, dolgoletni društveni kulturni vodja, svoj 75. rojstni dan. Navzoči so ga burno pozdravili!

Druga slavljenca sta bila Ludvik Kolman in njegova žena Mara, ki sta pred kratkim praznovala 40-letnico lepega in plodonosnega zakonskega življenja. Saj se jima je rodilo osem otrok: štiri fantje in štiri dekleta. Vsi so s pridnostjo in velikimi talenti dosegli visokošolsko izobrazbo in temu primerne poklice. Predsednik je Ludviku in Mari Kolman v imenu Triglava izročil lepo plaketo z iskrenimi čestitkami in željo, še na mnoga leta skupnega življenja, da bi zdrava in vesela še dolgo, dolgo zahajala med nas na naše prireditve ter delala družbo prijateljem pri Triglavu. Bog vaju živi!

Ludvik, ki je član društvene razsodišča, se je skoraj ginjen zahvalil odboru in članstvu za počastitev, predvsem pa za izkazano prijateljstvo, ki ga je bil, kakor sam pravi, v veliki meri deležen ves čas bivanja med nami. Rekel je: »Ne vem, kako bi bilo z menoj danes, če bi sameval doma. Vaše društvo in vaša gostoljubnost ter poznanstvo med vami mi je dajalo poguma za domačnost, posebno tukaj v tem lepem Parku«. Tako nekako so izvenele njegove hvaležnosti polne besede. Pripomnil je, da je vedno imel rad našo mladino. Ga. Mara pa je vse navzoče povabila na dober prigrizek, kozarec vina in skodelico kave. Vsem slavljen- cem pa iz tega mesta kličemo: Bog vas živi!

Tajnik društva Triglav Frank Mencak se je z ženo Milko udeležil Baragove proslave v Manistique, Michigan, kjer je zastopal Slovence od tu ter izročil naše pozdrave na merodajnih mestih. Prinesel je od tam tudi nekaj lepih slik, ki smo jih imeli priliko videti. Hvala!

Župnija sv. Klare, v katero območje spada naš Triglav, je tudi letos »poromala« k triglavski Mariji v Parku na delavski dan, kjer so imeli molitev rožnega venca. Njihov župnik, Rev. Beran, jih je vodil. To srečanje z našimi ljudmi je vsekakor zelo pomembno, zaradi medsebojnega spoznavanja. Saj Triglavani ob počitnicah veliko zahajajo k sv. Klari k nedeljskim mašam.

Pevski zbor pri Sv. Janezu, ki ga vodi Ernest Majhenič, je v zadnjem času pričel s slavospevi pri slovenski maši, ki jih pojejo med berili. Čudovito lepo je to petje in vse hvale vredno. Čast in hvala pevodju in pevcem!

Ga. Hilda Svoboda, sestra Izabele Kralj, ki je bila tu na počitnicah, se je zadnjo nede-

ljo poslovila od vseh, ki jih je med obiskom tukaj, zlasti v Parku, spoznala. Želimo ji srečen povratek v domovino!

Našim popotnikom, ko od- potujejo za tri tedne proti Kaliforniji, želimo na tem mestu veliko lepih uric in prijetno vožnjo, ter srečno vrnitev nazaj med nas!

Vinska trgatev 18. septembra v Parku je zelo lepo uspela. Vreme je bilo krasno, kuhinja in bar sta postregla gostom, kar se je najbolj dalo. Frank Sezon pa je s svojimi fanti igral vsem v zabavo, da je bilo vse veselo.

Veliko zabave in smeha so napravili »tatovi« in »policaji« pri »krajih grozdja«, kakor je za tako priliko navada. Bilo je vsega za vse.

S tem piknikom je bila poletna sezona za zunanji svet končana. Domači pa se bomo le tu in tam še srečavali med seboj v Parku, ki vedno nudi lepoto jesenskih barv. Nekdanjo jamo v Parku so končno pametni ljudje in pridne roke spremenili v majhen »stadion«. Drugo leto bo že lep in zelen in veliko doprinesel k lepoti ostalega Parka.

Ob priliki vinske trgatev so Park obiskali Veselovi iz Clevelanda. Prišli so Štefan in Milan z ženkama. Mudili so se v našem mestu na obisku sva- kinje Juste Vesel. Na veselici so se srečali z mnogimi starimi prijatelji in znanci, nekaterimi že iz taborišča. Srečanje je bilo prijetno in veselo. Vsem Veselovim hvala za prijazen obisk in pozdrave!

Pri družini Tom Rozine so krstili hčerko, katera je dobila pri krstu ime Alexandra Jane. Čestitamo!

Božične kartice

Lepe božične kartice, slike domačih jaslic, delo g. Vinka Zaletela, lahko naročite pri meni:

France Rozina
4850 So. 69 St.,
Greenfield, Wis. 53220
(Tel. 281-3265)

Na koncu dopisa pa vse bralce lepo pozdravlja

France Rozina

Novi grobovi

(nadaljevanje s l. str.)

Elizabeth Strukel

Pretekli petek je na svojem domu umrla Elizabeth Strukel, roj. Bozic, prej por. Krancevic, vdova po pok. Philipu Strukelu in Franku Krancevicu, mati Franka Krancevica in Joe Krancevica, 6-krat stara mati, 5-krat prastara mati, sestra Anne (Selcja, Jug.), članica SNPJ št. 5. Pogreb je bil iz Zak pogrebnege zavoda na 6016 St. Clair Ave. včeraj, v ponedel-

T.K. General Contractors

We do all carpentry, painting, wall covering, electrical, plumbing, carpeting, roofing and driveway jobs.

TONY KRISTAVNIK, Owner
831-6430

(X)

ljek, na pokopališče Vernih duš.

MALI OGLASI

FOR RENT

Unfurnished, 4 rooms, up, and garage. Collinwood area.
Call 851-7447 after 4 p.m.

FOR RENT

5 rms., 2 bdrms., carpeted, up, insulated. E. 71 St. near St. Clair. Security and references. — 321-3907

(X)

SPALNICA V NAJEM

Ogrevano spalnico se odda, za eno osebo. \$100 na mesec.

Kličite 486-1809.

(72-73)

FOR RENT

Euclid, 2 bdrm. No pets. \$400 per mo. plus deposit.

731-9431 after 5 p.m.

(72-75)

Apt. for Rent

Lake Shore E. 185th. Adults only. No pets. Call 398-9579.

(73-76)

House for Sale by Owner

3 bdrm brick Colonial. Off E. 222nd St. Eat-in kitchen. Formal din. rm. Fin. rec. rm. 2 full baths. Lge. utility rm. Patio. 1 1/2 car garage. Lge lot with fruit trees. In high 50's. Call after 6 p.m. 261-4792.

(69-76)

FOR RENT

St. Vitus area. For older single person. 3 room suite, bath & basement. Call 431-4342 9 a.m. to 5 p.m.

(X)

House for Sale

1 family, 8 rooms. Basement and single garage. E. 72 St. off St. Clair. 692-2469 before 4 p.m. or 731-1253 after 4 p.m.

(72-75)

FOR RENT

4 rooms down on Glass Ave. Older person or couple preferred. Call 432-2833.

(71-74)

For Rent

3 bdrms. Full basement. 1 1/2 baths. 1 1/2 garage. Completely furnished. Euclid location. No pets. \$450 a month. 531-2434.

(73-74)

Kitchen Utility Man Needed Bratenahl area. Call 541-3901, ask for Helen.

(73-74)

FOR RENT

4 rooms, clean, to mature couple. No pets. Security deposit. 761-8206 after 5 p.m.

(73, 74)

Cook Needed

Brothers Inn. Must have 5 years of experience.

Call 531-5559

(73, 74)

Turki pred Dunajem

(nadaljevanje z 2. str.)

avgusta srečala s svojimi armadami; po poštenem razgovoru sta se usmerila v obrambo Dunaja. Dne 9. septembra sta se začela bližati Dunaju pod vrhovnim poveljstvom Jana Sobieskega. Kapucin Marco d'Aviano (v Furlaniji) je s svojo ognjevitost besedo navduševal krščanske vojake in 12. septembra zjutraj je maševal za zmago krščanskih armad, stregel pa mu je Jan Sobieski. Še istega dne je bil glavni napad na Turke in zvečer je bil Dunaj osvobojen. Naslednji dan 13. septembra je Jan Sobieski vkorakal v mesto kot zmagovalec pred cesarjem, ki mu je prepustil prvo mesto.«

ZGODOVINA SE PONAVALJA

Takšno je bilo takratno zgodovinsko ozadje in potek tega boja, ki je bil odločilnega pomena ne samo za Avstrijo, temveč tudi za zahodno Evropo. Ta se je zabavala, igrala grdo igro v medsebojnih sporih in bojih za nadoblast, se bogatila v kolonijah novega sveta, se pričkala v verskih sporih in pobojih, na vzhodu pa se je bil smrten boj za »krst častni i slobodu zlatnu« kot pravijo Hrvati, za križ in svobodo.

Ali je od tega tako bogatega idejnega zaklada ostalo še kaj v sedanji Evropi? Ali nam vera še kaj pomeni in z njo svoboda? Vse kaže, da je tudi danes podobno kot takrat: Tisti, ki se čutijo ogroženi v teh vrednotah, v veri in svobodi, so tudi danes pripravljeni zanje se boriti in trpeti, ostali evropski narodi pa so tudi danes kot takrat pripravljeni barantati za vse, tudi za vero in svobodo, samo da bi mogli še naprej igrati grde diplomatske igre, skrbeti za svojo trgovino in blagostanje. Drugi naj le umirajo »za krst častni i slobodu zlatnu« v komunističnih taboriščih po obširnem sovjetskem Gulagu. Prezrejo pa, da se ta svet pripravlja, da raztegne svoje tipalke tudi po zahodni Evropi, saj je že postavil svoje SS-20 izstrelke ne za svojo obrambo, temveč za strah svobodni Evropi. Uspehi so že vidni.

NE MIR ZA VSAKO CENO, AMPAK SVOBODA

V državah Evropske gospodarske skupnosti so izvedli anketo; vprašali so, kaj menijo, da je zanje največja dobrina, največja vrednota. 75% vprašanih je odgovorilo, da je največja vrednota mir. Toda kaj so mislili pod besedo »mir«? Najbrž mirno uživanje življenja in njegovih dobrin. Torej obrambo našega potrošništva.

Rad bi pa vedel, kaj bi na isto vprašanje odgovorili v državah realnega socializma, tj., kaj bi odgovorilo ljudstvo pod komunističnimi diktaturami, npr. na Poljskem, na Madžarskem, v Vietnamu in še kje. Ali bi tudi tam odgovorili tako kot v državah EGS? Verjetno ne, rekli bi: Največja dobrina je SVOBODA. Kajti mir je lahko mir pokopališč, taborišč in vojašnic. Na teh krajih je povsod mir, nihče se ne upira. To je mir diktatur.

Na srečo imamo papeža Poljaka, istega rodu kot Jan Sobieski, ki je edini od krščanskih vladarjev svojega časa priskočil na pomoč Dunaju v obrambi križa in svobode. Ta poljski papež ne pozabi govoriti gluhim ušesom, da je v naši svetni zgodovini največja dobrina SVOBODA, ker svobodne nas je Bog ustvaril in za svobodo nas je Kristus odrešil. Tudi vse diktatorje in njih žrtve.

K. Humar

Kanadska Domovina

Iz slovenskega Toronta

OZNAKA KATOLIŠKIH ŠOL

Katoliške šole učijo torej pravo vero v Jezusa Kristusa, ki je pravi Bog in pravi človek, kakor ponovno molimo v apostolski veri.

Nekatoliške šole tega ne delajo.

Katoliška šola je prepojena z božjo besedo, ki je v novi in stari zavezi; to je zgodovina odrešenja: Očetova ljubezen, Sinova smrt in vstajenje, vodstvo sv. Duha, kar vse uči katoliška Cerkev.

Nekatoliške šole tega ne delajo.

Katoliška šola pomaga otroku, da kot božji posinoveljenec po krstu bolje spozna, razume in živi višje življenje. Komur je veliko dano, od tega se veliko pričakuje. Ko se otrok rodi, sprejme dar naravnega življenja; ko je krščen je to njegovo nadnaravno rojstvo, dar nadnaravne milosti, da more dnevno rasti v božji ljubezni in premagovati greh, ki sovraži ljubezen. Katoliška šola poudarja nadnaravno božjo milost, ki pomaga učencem pri vsakdanjih odločitvah. Te milosti prihajajo, ko se v življenju spoznavajo in srečavajo s Kristusom v njegovih sedmih zakramentih, in ko živijo po zapovedih, ki so pota sreče tudi za spolno in ljubezensko izživljanje.

Nekatoliške šole tega ne delajo.

Katoliška šola živi v molitvi v mislih, besedah in dejanju; to vse pa izvira in se vrača k največji vseh molitev, k sv. maši. Katoliška šola navdihuje študente, da spoštujejo Gospodov dan z zapovedano udeležbo pri sv. maši. (Canon No. 1247)

Javne šole tega ne delajo.

Katoliška šola pogloblja študentovo ljubezen do Marije in ga uči do ene, prave svete, katoliške Cerkve in mu širi poznanje cerkvene zgodovine in občestva svetnikov.

Nekatoliške šole tega ne delajo.

Katoliška šola postavlja greh in večne resnice na tisto mesto, kamor jih je postavil Kristus, brez vsakega olepšavanja in zanikanja malega in smrtnega greha.

Nekatoliške šole tega ne delajo.

Katoliška šola nikdar ne skriva verskih simbolov kot so: križ, slike in kipi Marije in svetnikov, rožni venec in zakramentali. Mnogi razredi v katoliških šolah imajo razobešene slike papeža, kar učence spominja na Kristusovega namestnika na zemlji, zlasti ko študirajo okrožnice kot n.pr. *Rerum Novarum* od Leona XIII., *Humani Generis* od Pija XII. in *Redemptoris Hominis* od Janeza Pavla II.

Nekatoliške šole tega ne delajo.

Katoliška šola napravi iz vsakega učitelja in duhovnika simbol katoliškega življenja v Kristusu in ta daje živ zglede učencem in staršem.

Od dni, ko sta delovala Marguerite Bourgeoys in Misonneuve v Montrealu, so bile katoliške šole blagoslov za Kanado. To bi mogle biti in bi morale biti tudi danes — **resnično katoliške**. (Konec članka Rev. Matthew Meehan)

Pripravil P.M.

V SKRBI ZA DRUGE

Zopet se bliža misijonska nedelja. Letos bo to četrta nedelja v oktobru. Čas okrog te nedelje nudi še posebno priliko, da pride do izraza zavest: vsi ljudje smo ena družina, drug za drugega moramo skrbeti, drug drugemu prižigati luč, posredovati kos kruha in kazati pot k Očetu.

Narodi so med seboj bolj povezani po misijonarjih kot po ambasadorjih. Misijonarji gledajo tujim narodom v duše in tja polagajo od svojega zrna resnice. To je povezava duha, ki vodi v večnost. Tisti v zaledju pa, ki misijonarje pri njihovih naporih podpirajo, ki prebirajo njihova poročila in iz njih vdihavajo miselnost tujih ljudstev, to povezovanje med narodi samo utrjujejo. V njih narašča odgovornost in skrb za brat, naj bo bel, črn, rjav ali rdeč.

Tega poslanstva se zvesto zaveda Baragov Misijonski Krožek v Torontu, ki že dolgo vrsto let deluje pri Mariji Pomagaj in vsako leto priredi veliko tombolo, katere čisti dobiček gre za slovenske misijonarje po svetu. Tudi letos bo ta misijonska prireditev in sicer 23. oktobra. Darovi in dobitki že prihajajo. Misijonska nedelja bo vsa zavzeta z misijonsko miselnostjo: dopoldne pri maši in pridigi, popoldne pri uri molitve in blagoslovu v cerkvi in zlasti v dvorani pri tomboli. Kdor ne bi mogel drugače sodelovati, naj pošlje dar ali dobiček predsedniku BMK: Janez Marentič, 618 Manning Ave., Toronto, Ont. M6G 2V9.

Por. BMK

ČLANSKI VEČER V SLOVENSKEM DOMU

Člani društva Slovenski Dom se vsako leto enkrat zberejo, da skupaj preživijo prijeten večer. Ni to kako zborovanje, ampak tako imenovani banketni večer. Gospa Hace v svoji kuharsko-umetniški iznajdljivosti pripravi res dobro večerjo; v baru je možno dobiti dobra vina in še kaj; predsednik nagovori goste z izbranimi besedami; godci zagodejo nekaj poskočnih, ki dvignejo mlado in staro v vrtinec melodij, da se obilna večerja lažje porazdeli po notranjih predelih teles. Vesel večer zbere prijatelje in dobre znance, ki se že dalj časa niso videli. Izmenjavajo si novice in vtise poletja in tako preživijo večer, kakršnih je malo v tej zagnani sedanjosti.

Ta in tak večer bo letos za člane in za njihove prijatelje v soboto 22. oktobra 1983. Mnogi ga že težko pričakujejo. Nekaj vstopnic je še pri odbornikih.

Na veselo snidenje!

Tajnik Peter

GOSPODARSKEGA ZASTOJA JE KONEC

Tako poročajo iz gl. mesta Otave, kar je potrdila »Conference Board of Canada«. Pregled čr z dejavnost drugega četrtletja potrjuje, da je kanadski najtežji gospodarski zastoj po vojni že v zgodovini. Ista konferenca tudi napoveduje, da se bo gospodarska krepitev nadaljevala. Čeprav ostaja brezposelnost še velika, je naglo narastla produkcija.

Porast je posledica v glavnem zaradi naraščanja potrošništva, zaradi porasti v gradbeni industriji in zaradi povečanega izvoza v US. Konferenca tudi poroča, da je pri voditeljih gospodarstva porastel optimizem in zaupanje v investicije. 80% teh je prepričanih, da se bo izboljšanje v gospodarstvu nadaljevalo. (Update 6/19)

Por.

Iz župnije Lurške Matere božje v Winnipegu

Letošnje počitniško razpoloženje je zasenčila novica, ki je skoraj nismo mogli razumeti: naš dosedanji župnik, g.

Pripravljalni odbor za Koroški večer in slovenske župnije v Torontu in Hamiltonu

VAS VLJUDNO VABIJO NA

DESETI KOROŠKI VEČER

ki bo v soboto, 15. oktobra, ob 7. uri zvečer v cerkveni dvorani na 739 Brown's Line v Torontu

Namen koroških večerov je pomagati dijakom, ki stanujejo v Mohorjevih domovih v Celovcu, da morejo obiskovati Slovensko gimnazijo. Mnogi iz dežele nimajo sredstev za vzdrževanje. Zato jim je naša pomoč dobrodošla. Naj bi deseti koroški večer privabil čim več rojakov. V Mohorjevih domovih, ki ga za dekleta vodijo šolske sestre, za fante pa salezijanci, nudijo dijakom iz podeželja ne le streho in hrano ampak tudi versko in narodno vzgojo. Zato se nam je ravnatelj Mohorjeve družbe prelat dr. Janez Hornböck za dosedanje delo v Mohorjevem koledarju zahvalil. Zahvala pa je obenem tudi prošnja.

LETOS BO NA KOROŠKEM VEČERU OSEBNO NAVZOČ PRELAT DR. HORNBOCK

Lansko leto smo ustanovili »Podporno društvo«. S članarino: za osebo 25.00 dolarjev in za družino 40.00 dolarjev smo zbrali še dodatno pomoč. Letos to društvo obnavljamo. Prosimo dosedanje člane, da poravnajo članarino, posebej pa vabimo ostale rojake, da se v »Podporno društvo« včlanijo.

Obrnite se na kogarkoli od odbornikov, da poravnate članarino in si kupite vstopnice za Koroški večer.

Zavedajmo se, da s tem opravljamo veliko narodno poslanstvo!

ODBOR

Župnik Janez Kopač CM	255-2721
Predsednik Ludvik Stajan	251-3391
Blagajnik Frank Osredkar	255-2928
Tajnica Anica Dolenc	251-6894

ODBORNIKI

Batič, Tine CM	255-2721
Gasser, Dioniz in Anica	757-0962
Grdun, Frank	271-1724
Končan, Tine	251-9020
Dr. Kuk, Avguštin	439-8387
Osredkar, Mara	251-0534
Serec, Štefan	255-6056
Sodja, Franc CM	255-2721
Župnija Marije Pomagaj v Torontu	531-2316
Župnija Brezmadežne v New Torontu	255-2721
Župnija Sv. Gregorija v Hamiltonu	561-5971

Franc Letonja, C.M., bo odšel na novo službeno mesto. Težko je bilo verjeti, ker je bil med nami komaj dve leti.

Vzrok za spremembo ima korenine v božji previdnosti. G. Janez Jeretina, C.M., župnik slovenske župnije v Montrealu, je nevarno zbolel in moral zaradi bolezn zapustiti župnijo. Za službo rojakom v Montrealu so predstojniki izbrali in določili našega dosedanjega župnika. Niso pa na nas pozabili. Za župnika so nam poslali, med nami poznanega g. Cirila Čarga. Gospod se je že več let posvečal dušnopastirskemu delu med rojaki po zahodnih predelih Kanade.

Pregovor pravi, da je vsaka sprememba dobra, toda večina nas tukaj v Winnipegu ni tega mnenja. Ni ravno lahko spre-

jeti vsako spremembo: komaj se navadiš na človeka, pa ti ga vzamejo! Tako smo okusili, da so božja pota nam ljudem včasih res težko sprejemljiva.

Na praznik sv. Jakoba, 25. julija, smo se poslovili od g. Franca Letonja in sprejeli g. Cirila Čarga. Čeprav je bil navaden delavnik, se je k večerni maši zbralo precejšnje število župljanov. Tako je bilo slovo in predstavitev najprej pri daritvi sv. maše. Po maši smo odšli v dvorano, kjer smo se ob kramljanju poslavljali in pozdravljali.

G. Letonja se je zahvalil župljanom, posebej še cerkvenemu odboru za pomoč in sodelovanje. Ugotavljal je, da je življenje župnije in njena prihodnost odvisna od sodelovanja (dalje na str. 6)

First Slovenian Coins

We still have some gold and silver coins issued in 1978. The coins, are an excellent gift for weddings, baptism, confirmation, relatives in old country. Represented are Cankar, Prešern, Trubar, Baraga, Slomšek and Krek. On reverse sides are Bled, Mary Help from Brezija, Slovenia, Carinthia, Maribor and Ljubljana coat of arms. Excellent investment price being no more than intrinsic value of gold or silver plus coinage. For information: Dr. Peter Urbanc, Tel. 1-416-447-4332 1 Daleberry Place, Don Mills, Ont. M3B 2A5 Canada.

KOLEDAR PRIREDITEV

OKTOBER

8. - Klub slovenskih upokojencev v Nevburgu-Maple Hts. priredi 21. letno večerjo s plesom v Slovenskem domu na E. 80. cesti. Igra Eddie Buehner orkester.

15. - Tabor DSPB Cleveland priredi svoj jesenski družabni večer. Za zabavo in ples igra orkester Veseli Slovenci.

16. - Občni zbor Slovenske pristave.

22. - Ansambel «Veseli Slovenci» praznuje 20. obletnico obstoja s samostojnim koncertom in večerjo v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

23. - Slomškov krožek priredi obed v dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 11.30 do 1.30 popoldne.

28. - Slovensko-ameriški kulturni svet priredi Slovenski večer v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Igra Norm Novak Trio.

NOVEMBER

5. - Štajerski klub priredi svoje tradicionalno martinovanje v dvorani pri Sv. Vidu. Igra Veseli Slovenci orkester.

11., 12. in 13. — Novemberfest pri Sv. Vidu. Prebitek namenjen za nova okna za svetovidsko farno šolo.

12. - Belokranjski klub priredi martinovanje v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

12. - Pevski zbor Jadran priredi koncert z večerjo in plesom v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. S serviranjem večerje bodo začeli ob 5. popoldne.

DECEMBER

4. - Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi miklavževanje v farni dvorani. Pričetek ob treh popoldne.

1984

FEBRUAR

26. - Slovenska šola pri Sv. Vidu bo postregla s kosilom v farni dvorani od 11.30 do 1.30 popoldne.

MAREC

24. - Slovensko-ameriški Primorski klub priredi večerjo s plesom v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

MAJ

12. - Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi Materinsko proslavo v farni dvorani. Pričetek ob 7. uri zvečer.

JULIJ

29. - Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi piknik na Slovenski pristavi.

LEV DETELA

Skupni slovenski duhovni prostor spričevalo o kulturi narodove duše

(OB SREČANJU SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV V DRAGI)

Svet se je znašel v vznemirljivih vrtincih nevarnega časa. Gre za biti ali ne biti. Spremeniti bi morali način življenja, iz pretiranega in neumnega materializma bi morali najti v osmišljeno DUHOVNOST v MIR in SPRAVO.

Slovenci smo v malem ujeti v vse neusmiljene pasti časa. Poleg tega se je slovenska večina v Jugoslaviji znašla v odločilni gospodarski krizi, ki je dialektično ujeta v politično krizo takoimenovanega jugoslovanskega samoupravljanja. Podoba je, da načeta avtoriteta jugoslovanskega političnega sistema povzroča politično nepopustljivost in neprizanesljivost do takoimenovanih duhovnih odklonov.

Zato je tam trenutni gibalni prostor za vse omejen in zamejen: to ne velja le za kulturo in znanost, temveč žal tudi za jugoslovansko gospodarstvo in politiko, ki bi morala razviti precej več večsmerne energije, da bi kriza res ostala zamejena kriza — in ne stalno obsedno stanje.

Če motorjev pravilno ne upravljaš in če na klancih pravočasno ne pritisneš na zavore, zdrvi voz po vseh pravilih fizike z vedno večjo energijo, ki je na določeni stopnji s protienergijo sploh ne moreš več uspešno zaustaviti, neizprosno navzdol.

Kriza slovenske kulture

Nas zanima vpliv očitne KRIZE na kulturna dogajanja v vseslovenskem narodnem prostoru.

Slovenska kultura v jugoslovanskih predelih Slovenije je močno prizadeta. Ker je slovensko kulturno prizadevanje vedno tudi tista VAROVALNA SNOV, ki ščiti osnovnice slovenskega bivanja pred preočitnimi posegi tujih sil v bistvenosti slovenskega naroda, je slovenski obstoj v Jugoslaviji podvržen številnim javnim

Iz slovenskega Toronta . . .

(nadaljevanje s 5. str.)

nja župljanov. G. Čarga pa nam je zagotovil, da se bo trudil, da bi se delo dosedanjih župnikov uspešno nadaljevalo. Uspešnost bo seveda zavisela od sodelovanja vseh in vzajemne pomoči.

Naj božji blagoslov spremlja delo obeh župnikov in tudi drugih duhovnikov, ki se žrtvujejo za nas, da moremo poslušati božjo besedo, prejemati zakramente, in se udeleževati svete maše v materinem jeziku.

V tednu winniške Folklorame — v avgustu — smo se Slovenci tudi letos dostojno predstavili, ko smo naš župniški prostor spremenili v prijetno slovensko domačnost.

B.B.

in podtalnim prisilam, ki niso koristne.

To krizo čutijo kljub splošnim svetovnim krizam celo Slovenci izven Jugoslavije, ne glede na to, ali so bili in so z večinskimi Slovenci v Jugoslaviji tudi v smislu jugoslovanske politike povezani. Kljub temu in kljub različnim tujim italijanskim ali nemško-avstrijskim pritiskom pa je v jedrih slovenstva v Avstriji in Italiji prisotna dokajšnja mera idealizma in življenjskega optimizma. Drugače bi težko razumeli, na primer, da majhno »avstrijsko« slovenstvo premore več družinskih in literarnih revij, lastno literaturo z mnogimi izrazito koroškimi posebnostmi in narodno zavedno mladino, ki se čudi mladenosti slovenskega vsakdana v bojda tako beli Ljubljani.

Tudi tržaška »DRAGA«, ta zares svobodna tribuna različnih mnenj in protimnenj, ki spremljajo in krojijo za Slovence tako važno in tudi usodno obdobje, je posebno znamenje, ki se je moglo roditi in zrasti le iz svobodnega preprihanja ob velikem pristanu, ki je bil Slovincem vedno okno v svet.

Podoba je, da lepa SANJA O SKUPNEM SLOVENSKEM DUHOVNEM PROSTORU ostaja ob tem predvsem svetla zaveza in obet za naprej. Ostaja predvsem zaradi avtonomnega značaja slovenskega primorskega človeka, ki svojih upov in želja ne proda za dvomljivo slavo nekega umišljenega največjega slovenskega duhovnega centra, ki ga v resnici seveda ni. (Čeprav potrebujemo nekatere osrednje duhovne institucije z demokratično usmerjenostjo).

Slovenski »center« je namreč vedno mozaik vseh sestavnih delov sicer majhne, a nad vse pestre in večsmerne slovenske pokrajine. Slovenska številčna in gospodarska skromnost v Italiji in Avstriji pa kljub tem ugovorom slovenski duhovni prostor živahno napolnjuje in popestruje. Rebula in Pahor, Polanšek, Januš ali Lipuš so vsekakor tisti člani slovenske duhovne vezne posode, ki dajejo slovenski kulturi nove izrazne možnosti in drugačne čustvene in miselne zasuke.

Tu pa je tudi takoimenovana »Tretja Slovenija«, skorajda odpisano duhovno ozvezdje večsmerne slovenskega naroda, ki že skoraj štiri desetletja kroži čez širjave vseh področij velike Zemlje. Morda so nekateri preveč licemersko pozabili, da je ta zdaj v megle časa, zdaj v mrak »podzemelj«, v katere je vstop prepovedan, izgubljeni svet Slovincem ustvaril tudi lepe in svojevrstne DOKUMENTE VELIKE SLOVENSKE DUHOVNOSTI, zrela spričevala slovenske duhovne osveščenosti tudi pod najtežjimi zunanji pogoji.

V času, ko se je zrušila Vidmarjeva teza o ljubljanskem centralnem svetišču pravega slovenstva, se je treba spomniti na značilnosti in na enakopravnosti vseh slovenskih provinc v jugoslovanski Slovenije in izven nje, ki so resnični kvas in resnično testo za duhovni kurh realnega vseslovenstva.

Kulturno delo na podeželju in v njegovih majhnih središčih moramo še poživiti! Iz teh »zakotnih« provinc in zadnjih gnezd so izšli najboljši sinovi slovenskega naroda, razni Prešerni, Jurčiči, Levstiki, Stritarji, Gregorčiči, Cankarji — in niso bili niti dninarji različnih literarnih mimobežnosti in niti duhovni berači!

Center slovenstva so slovenske vasi, so slovenski ljudje na Krasu, ob Soči, onkraj Karavank in v Porabju, so slovenski otoki in posamezniki v obeh Amerikah, v Avstraliji ali Aziji, na katere smo tako imenitno in oportunistično pozabili.

Velikokrat jih je pozabila in odpisala tudi slovenska »oficielna« literarna zgodovina v Jugoslaviji. Toda koliko je vredna taka veda o poteh, polpoteh, blodnjah, vzponih in zlomih lepe slovenske besede, če je zamolčala veliko resnico o večsmernosti sodobne slovenske literature, resnico o različnih stopnjah slovenske sodobne književnosti, resnico o različnih slovenskih literaturah z različnimi idejnoestetskimi izhodišči in celo z različno strukturo izraza, tega temeljnega kamna literarne duhovnosti! In ko so nekaj, kar je, odpisali, so se v smislu literarne znanosti velikega Kidriča in prijatelja sami izpisali iz knjige pozitivnih dejanj slovenskega naroda.

Kocbek je usodno vedel, da je le SPRAVA tisti resnični DOKUMENT O KULTURI DUŠE. Ko je v svet obelodanil prek tržaškega ZALIVA željo po novem vedenjskem načinu slovenskega naroda, je skušal spraviti zavestno v red neurejeno slovensko duhovno stvarnost.

Nikjer ni ob tem rečeno, da je mogoče opravičevati politične uboje ali umore katerikoli strani. Želja po spravi tudi ne pomeni, da je treba potrditi ali zanikati pravilnost določenih rezultatov zgodovine, ki so tu med nami, kot so. Želja po spravi je izven zgolj takega preštevanja realne politike.

Sprava je prizadevanje, راستoče iz zrele zavesti in pozitivne moči, ki ve, da obračunavanja prinašajo in bodo prinašala svetu in Slovincem samo nesreče, vedno večje nesreče! Grozljivi bratomor Prešernovega UVODA V KRST PRI SAVICI se ne sme dogajati v NEDOGLED! Sprava pa velja tudi za tujce, s katerimi moramo živeti v tem času. Ali se bomo iz naše zgodovine in naše težke usode tudi kaj naučili? Bomo naše delovanje demokratično usmerili k človeku kot takemu — ali pa bomo znali le ideološko in političantsko jecljati in bo edina zaščita državna moč — in ne vzajemna človeška sreča naroda in sveta?!

Trnovi začetki slovenskega šolstva na Primorskem

Alojzij Geržinič: *Boj za slovensko šolstvo na Primorskem*

ŠOLSTVO ZA ČASA NEMŠKE ZASEDBE

Dne 18. septembra 1943 je bil v Črničah velik partizanski miting. Med drugimi govorniki je nastopil tudi partijec Velišek-Matevž. Ta je izjavil: »Komunisti smo organizirali Osvobodilno fronto in naša oz. partija lastila vso oblast na Primorskem. Od nikogar sicer izvoljena se je imela in se ima za edino nosilko oblasti nad slovenskim ljudstvom.

To svojo edino zveličavno voljo je takoj pokazala tudi na šolskem področju: OF je po 8. septembru 1943 začela obnavljati slovenske šole in ni pustila, da bi se še kdo drugi ukvarjal s šolstvom. Na tako imenovanem »osvojenem ozemlju« ni bilo problemov. Tam so delovale partizanske šole in amen.

Do konflikta je prišlo tam, kjer so imeli oblast Nemci, npr. v Gorici, Idriji, Tolminu in sploh v večjih centrih. Ali naj se odprejo slovenske šole pod nemško upravo ali ne? Odgovor partije je bil: »Ne! Od okupatorja ničesar ne sprejmemo.«

Vsi Slovenci pa takrat niso bili tega mnenja. Nekateri so mislili: Če ne sprejmemo šol, kljub temu da bodo pod nemško upravo, ostanemo brez slovenskih šol po vseh večjih centrih, saj partizanskih ni mogoče odpreti. Če v teh centrih ne bo slovenskih šol, bodo otroci ostali brez pouka ali pa bodo morali še naprej obiskovati italijanske šole.

Eno in drugo se jim je zdelo velika izguba za naše otroke, zato so sprejeli slovenske šole pod nemško upravo. Obnova slovenskega šolstva na Primorskem se je torej začela na osvojenem ozemlju in na od Nemcev zasedenem področju jeseni 1943.

NASPROTOVANJE OF

Tej odločitvi je silno nasprotovala OF in z njo vsi njeni somišljeniki. To obdobje slovenskega šolstva na Primorskem je dokumentirano v brošuri »Pouk v materinščini — da ali ne?« (Buenos Aires, 1972).

Takrat in danes ostaja odprto vprašanje, zakaj je partija tako zelo nasprotovala slovenskemu šolstvu pod nemško okupacijo na Primorskem, ko pa ni nič imela zoper italijanske šole na istem področju. Ljudstvu so takšno svoje zadržanje opravičevali s parolo: »Od okupatorja nič sprejeti!«

V resnici pa je šlo za izgradnjo partijske oblasti. Takratna slovenska partija je bila izrazito stalinistično usmerjena. Kot takšna v boju za oblast in za izpeljavo revolucije ni dopuščala, da bi še kdo drug delil z njo oblast na katerem koli področju, tudi na šolskem. Pokazala je, da ji ni šlo za Slo-

vence in slovenstvo, temveč zgolj za oblast. Vse ostalo je bilo le krinka. Partiji je šlo za njeno popolno diktaturo nad primorskim ljudstvom.

SLOVENSKA ŠOLA POD ZAVEZNIŠKO UPRAVO

To se je izpričalo tudi pozneje za časa zavezniške uprave od maja 1945 do septembra 1947. V tistih letih so bile kolobocije okrog slovenske šole še bolj zapletene in še bolj nespametne. V dobrem mesecu, ko je jugoslovanska zasedbena oblast upravljala celo Julijsko Benečijo, so zgradili svojo šolsko strukturo tako v Gorici kot v Trstu.

Toda 10. junija 1945 je Jugoslavija morala pristati na delitev Julijske Benečije na cono A in cono B. Ta slednja je ostala pod upravo FLR Jugoslavije, prva pa je prišla pod upravo zaveznikov, tj. Anglo-amerikancev. Ti so morali prevzeti skrb tudi za šolstvo, tako italijansko kot slovensko.

Pri Italijanih so našli polno sodelovanje in so zato pustili na njegovem mestu skoro vse prejšnje upravno šolsko osebje. Ko so se obrnili na Pokrajinski narodno osvobodilni odbor, tj. na OF, je ta odklonila sodelovanje, češ da bomo Slovenci sami upravljali svoje šolstvo.

Ravnatelj H. Močnik piše glede tega: »Po odhodu jugoslovanskih oblasti dne 11. junija 1945, ko je vzela šolstvo v roke Zavezniška vojaška uprava, je postalo takoj jasno, da v cono A postane zakonito šolsko delovanje samo tisto pod zavezniško upravo in da bi bilo nesmiselno se protiviti sodelovanju.« Tega pa OF ni razumela oz. ni hotela razumeti in je vsled tega še naprej ohranila svoje šole in šolsko upravo, ločeno od zavezniške.

Amerikanci postajajo bolj verni

Gallup ustanova, ki vrši razne preglede o mnenju in razpoloženju Amerikancev, je pred kratkim po telefonu povpraševala ljudi različnih verskih pripadnosti iz vseh delov Amerike, kaj mislijo o verskem razpoloženju Amerikancev.

Skoraj 6 od povprašanih 10 ljudi je odgovorilo, da se sedaj bolj zanimajo za verske in duhovne zadeve kot so se pred petimi leti.

Približno enako število vernikov opravlja le svoje nedeljske verske dolžnosti v primeri s tistimi, ki se udeležujejo tudi pri raznih verskih ali cerkvenih dejavnostih. Versko zanimanje med Amerikanci je v zadnjih letih zelo porastlo, ni pa še doseglo ravni, da bi ljudje množično aktivno sodelovali tudi pri verskih in cerkvenih dejavnostih.

Zelo značilno in vzpodbudno je, da se mladi ljudje bolj zanimajo za versko prerojenje kot starejša generacija. To je mogoče tolmačiti tako, ker so

NASPROTOVANJE ZAVEZNIŠKIM ŠOLAM

V juliju 1945 je prišel v Trst poročnik John P. Simoni in prevzel vodstvo prosvetnega oddelka Zavezniške vojaške uprave (ZVU). Ker ni mogel doseči sodelovanja z OF, se je obrnil za pomoč na nekatere slovenske demokratične osebe; med temi je bil tudi prof. Srečko Baraga. Ta je do avgusta 1945 bival v taborišču Monigo pri Trevisu, kjer je vodil slovensko begunsko gimnazijo. S poročnikom Simonijem sta se v avgustu 1945 sporazumela, da pride Baraga v Trst kot Simonijev svetovalec za slovensko šolstvo pod zavezniško upravo.

S tem se je začel triletni cirkus okrog slovenskega šolstva v cono A. Rabim besedo »cirkus«, saj drugače ni mogoče označiti zadržanja partijcev in njih organov do slovenskega šolstva pod zavezniški. Nastale so namreč dvojne šole, ene zavezniške, druge partizanske. PNOO (Pokrajinski narodno osvobodilni odbor) je vzdrževal svoje šole, zavezniški so ustanovljali v cono A svoje šole.

OF oz. partija, nevajena deliti oblast s komer koli, je zavezniške šole bojkotirala in uganjala teror zoper učiteljsvo na zavezniških šolah, zoper starše, zoper dijake. Vrgli so med ljudi parolo, da gre za fašistične šole, na katerih učijo narodni izdajalci. Ljudje so posebno po vaseh bili ustrahovani in zapeljani. Tedanji župnik v Koprivi na Krasu je jeseni 1945 priznal: »To, kar se pri nas sedaj dogaja, je nov, še hujši fašizem. Vse imajo v rokah nekateri ljudje, ki jasno kažejo materialistično in brezbožno nazoranje; drugi ljudje ne smejo in ne morejo povedati, kar mislijo; nekateri v zaslepljenosti drve za voditelji.«

Ta dvojna igra s slovenskimi šolami se je potem vlekla še naprej do odhoda prof. Barage v Argentino februarja 1948. Po časi so pa tudi ofarji razu-

meli, da svojega šolstva v krajih pod ZVU ne bodo mogli ohraniti, toda mnogo je bilo takrat že zamujenega.

Poleg konflikta s partizanskim šolstvom je slovenska šola pod zavezniški morala biti še boj z italijanskimi šolskimi oblastmi. Te so na vso moč nasprotovale, da bi se odprle slovenske šole v Trstu in Gorici, češ da jih Slovenci niso nikdar imeli razen privatnih in da Slovencev v mestih pravzaprav ni. Toda zavezniški so odločili drugače. Kljub temu se nasprotovanje slovenskim šolam z italijanske strani ni nehalo. Njih višje šolske oblasti so nagajale, kjer se je dalo.

Ves ta žalostni in tudi tragični cirkus okrog slovenskega šolstva na Primorskem v cono A je sedaj opisan v knjigi Alojza Geržiniča »Boj za slovensko šolstvo na Primorskem«. Gre predvsem za zbirko dokumentov tistega časa o nastajanju in razvoju sloven-

skega šolstva pod ZVU.

Čeprav smo tiste čase doživljali, vendar nismo imeli vpogleda v zakulisni boj okrog našega obnavljajočega se šolstva, ki se je porajalo s tolikimi mukami in intrigami. Razlog pa je bil preprosto ta, da je OF hotela imeti partizanske šole, to je spolitizirane šole, kjer bi namesto Mussolinija proslavljali Tita in Kardelja, Italijani pa so hoteli, naj bi slovensko šolstvo bilo okrnjeno na podeželje in omejeno na slovenske šole.

Zavezniški z dr. Barago in nekaterimi drugimi pametnimi Slovenci so pa želeli imeti slovenske šole po zahodnem vzoru, šole, ki naj bi bile slovenske po duhu in jeziku ter demokratično odprte in strpne. Toda prav to ni šlo v račun OF in partiji, ki sta hoteli imeti svoje partizansko šolstvo po sovjetskem vzorcu. Odtod spori in konflikti.

K. Humar

The Holy Family Society of the USA

ONE FAIRLANE DRIVE, JOLIET, ILL 60434

Since 1914...

The Holy Family Society of the U.S.A. has been dedicated to the service of the Catholic home, family and community. For half-a-century your society has offered the finest in insurance protection at low, non-profit rates to Catholics only.

LIFE INSURANCE • HEALTH AND ACCIDENT INSURANCE

Historical Facts

The Holy Family Society is a society of Catholics mutually united in fraternal dedication to the Holy Family of Jesus, Mary and Joseph.

Society's Catholic Action Programs are:

1. Scholarships for the education of young men aspiring to the priesthood.
2. Scholarships for young women aspiring to become nuns.
3. Additional scholarships for needy boys and girls.
4. Participating in the program of Papal Volunteers of Latin America.
5. Bowling, basketball and little league baseball.
6. Social activities.
7. Sponsor of St. Clare House of Prayer

Družba

sv. Družine

Officers

President.....	Joseph J. Konrad
First Vice-President.....	Ronald Zefran
Second Vice-President.....	Anna Jerisha
Secretary.....	Robert M. Kochevar
Treasurer.....	Anton J. Smrekar
Recording Secretary.....	Nancy Osborne
First Trustee.....	Joseph Sinkovec
Second Trustee.....	Frances Kimak
Third Trustee.....	Anthony Tomazin
First Judicial.....	Mary Riola
Second Judicial.....	John Kovas
Third Judicial.....	Frank Toplak
Social Director.....	Mary Lou Golf
Spiritual Director.....	Rev. Lawrence Grom, O.F.M.
Medical Advisor.....	Joseph A. Zalar, M.D.

ANDREJ KOBAL

SVETOVNI POPOTNIK PRIPOVEDUJE

(nadaljevanje)

MacArthur, sin generala in vojnega guvernerja za Filipinsko otočje, ki je služil skoro vse življenje na Vzhodu, je umeval take nazore in se po njih ravnal pri pomirjanju in obnovi države; obenem pa je uvajal v vladno upravo bolj človečanski in demokratični sistem. Njegova tako rekoč olimpijska nedostopnost je bila torej potrebna za vladanje, kajti MacArthur ni bil častihlepen ali nadute narave, temveč skromen, pobožen zemljan in velik človekoljub.

Iz Washingtona in še več iz dežel, osvobojenih izpod krutih japonskih osvojevalcev, so se mu usipala odlikovanja in narodi so kovali njegovo podobo na denar in jo tiskali na pisemske znamke. Časopisje ga je po novoletnem običaju Amerike proglasilo za najbolj zaslužnega očeta preteklega leta. Na tako počaščenje je MacArthur odgovoril sledeče:

Po poklicu sem vojak in ne brez ponosa, a ponosnejši — neskončno ponosnejši — sem kot oče. Vojak uniči, da bi gradil: oče samo gradi, nikdar ne uničuje. Prvi zadaje smrt, drugi ustvarja in daje življenje. In medtem ko so horde smrti mogočne, so bataljoni življenja silnejši. Ko me več ne bo, se nadejam, da se me moj sin ne bo spominjal zaradi vojskovanja, temveč z molitvijo očenaša, ki sva ga skupaj dnevno molila.

Poznavalci so MacArthurju pripisovali pogum in neustrašenost. Osebnost je vodil oddelke pri napadanju in vkrcavanju z otoka na otok. Angleški ministrski predsednik Churchill, med državniki sam sloveč po drznosti, je dejal, da ni v vsej vojni videl plemenitejšega čina hrabrosti kot MacArthurjev polet v Acugi, letališče poleg Tokia. Z majhnim spremstvom je kot poveljnik zavezniških armad stopil na tla še oboroženega sovražnika pred podpisom premirja. Japonci so res poslušni svojemu vladarju, toda večina militaristov se je upirala zapovedi za predajo. Med tisoči in tisoči teh bi se lahko našli atentatorji.

MacArthurjev pogum ni bil le vojaškega značaja, ampak nraven, z globoko duhovno podlago in zaupanjem v dobro stran človeka. V odporu proti Washingtonu, kjer so zahtevali kazen za posameznike na Filipinih, ki so sodelovali z Japonci, je preprečil sodne postopke. Enako na Japonskem.

Rusi so zahtevali in levičarji v Ameriki ponavljali, da se ce-

sar Hirohito mora postaviti pred vojni sod. MacArthur se je uprl. Premirna sodišča so sicer obsodila nekatere vojne zločince, a on je vztrajal na razumevanju in milostnem pomirjenju.

Imel je stalne spore z Rusi in v manjši meri z Washingtonom zaradi upiranja proti sporazumu zaveznikov v Potsdamu glede strogega postopanja s premaganimi deželami. Pristal je samo na to, da se japonska armada razoroži, nikakor pa ne da se izterjajo težke vojne odškodnine, kot so to zahtevali sovjeti, ali pa da se upropasti industrija.

Japonci so pričakovali od zmagovalca isto, kar so sami povsod delili premagancem: suženjsko pokorščino in zalaganje okupatorjev z vsem najboljšim, četudi bi premagani sami morali umirati od gladi.

MacArthur jim je takoj po prihodu zagotovil, da bo vladal pravično, z milostjo in dobro voljo. V prvem proglasu je ukazal razorožitev, dovolil pa, da japonska policija ostane, kot je bila. Drugi njegov proglas je dal navodila četam glede delovanja z Japonci; naznanil je, da se cesarska vlada obdrži. Sestal se je z mikadom na način, da se umiri prebivalstvo, ter z vljudnostjo pregnal prvotni strah.

Takojšen uvoz živeža v pomoč meščanstvu v Tokiu in drugod je pomagal uvesti normalno življenje. Narod je bil vesel, da njih vladar ostane, čeprav je služil le kot simbol. Poleg tega je ostala nedotaknjena njih civilna uprava, po navodilih in pod kontrolo generala z glavnim štabom v Daj-ici palači. Kakor da se sam drži japonskega mističnega sistema, da se vladar ljudstvu nikdar ne pokaže, je tu prebil sedem dni na teden in iz te zgradbe dajal povelja za preustroj države, ki ni bila zdrobljena na kose kot Nemčija.

Z uporabo obstoječih vladnih uprav, s cesarjem na prestolu ter s silo tradicije, da se vse vrši v imenu veličanstva, je urejevanje šlo dosti gladko. Okoli sedem milijonov Japoncev v tujini je bilo treba preseliti domov, razorožiti milijone v armadi in mornarici ter pomagati uničeni industriji in gospodarstvu, da se obnovi.

V januarju 1950, ko sem prišel na Japonsko, je življenje že potekalo dokaj normalno. Vojnih razvalin ni bilo več opaziti v glavnih četrtih Tokia in drugih mest; v predmestjih, kjer so nekdanje stale samo lese ne stavbe, so še črnela pogorišča. Od atomskih bomb razde-

jani mesti Hirošima in Nagasaki sta še ležali v razvalinah.

Mimogrede zapišem, da se je MacArthur protivil uporabi atomskih bomb. Iz njegovih spisov je razvidno, da sploh ni vedel o odloku predsednika Trumana za tako uničevalno bombardiranje. Japonska je bila tedaj že premagana dežela in zavetje Tokia je bilo že v načrtu. Po generalovem mnenju je atomska bomba samo vzpodbudila sovjete, da so štiri dni pred podpisom premirja napovedali vojno in si na ta način lastili pravico do ogromnega plena od premagane dežele.

Dasi je bil del moje službe ozko povezan z oddelkom v njegovi vladi, sem imel samo enkrat čast sestati se s slavnim vojskovodjem in državnikom. To je bilo neke nedelje popoldne v javnem igrišču za otroke na »otoku«, kjer je cesarski grad.

Mislil, da je bil dogodek izjema za MacArthurja, ki se je v javnosti zelo redko pokazal. Njegova soproga je povabila mojo družino, naj se udeleži iger s konji in drugimi tekmami za dečke, kateri je prisostvoval tudi njen in generalov sin Arthur in z njim mikadov sin Akihito. Moja sinova sta bila približno istih let kot Arthur in cesarjevič in udeleževali so se istih tekem.

General s svojo prijaznostjo in ljubeznivim obnašanjem s sinom in drugimi dečki gotovo ni presenetil samo mene. Vedno sem slišal o njegovi resnosti in nedostopnosti, kot da sploh ne zna pokazati vljudnega obraza. Hvalil je uspešne tekmovalce s šaljivimi opazkami in jim sam postregel s sladoledom. Do obiskovalcev s sinovi se je obnašal kot preprost družinski oče na poletnem razvedrilu z družino.

MacArthurju me je predstavil njegov prvi pomočnik general Willoughby, ki mu je povedal, da poleg drugih službenih odgovornosti sodelujem v njegovem oddelku. Govoreč meni je pomočniku stavil vprašanje, a prilika ni bila primerna spuščati se v poslovne zadeve. Istočasno je MacArthurjeva soproga rivedla Nado, ki je poklicala sinova, da tudi nju predstavi. General je imel zanj vzpodbudne besede, predno sta z Arthurjem in prestolonaslednikom tekla nazaj na igrišče.

Oddelek, pri katerem sem sodeloval, je general Willoughby organiziral po navodilih MacArthurja. To je bil poseben urad za povračanje japonskih vojnih ujetnikov iz Rusije. Po končani vojni so v smislu pogodbe v Potsdamu bile japonske vojne edinice razorožene, kjerkoli so bile. Pol milijona vojaštva v Mandžuriji je tako prišlo pod rusko oblast. Stotisoči so bili takoj odpeljani v nešteta sibirski in srednjeazijska taborišča na prisilno delo.

To je bilo seveda v nasprotju z mednarodnimi pakti o osnovnem pravu vojnega ujetnika, a Stalinov režim, kot ga dandanes opisuje Solženicin,

se ni mnogo brigal za mednarodne dogovore, etiko in človečanstvo. Medtem ko je bilo konec leta 1946 skoro vse japonsko vojaštvo iz ameriških con okupacije in iz Kitajske vrnjeno domov, so se iz Rusije vračali le majhni oddelki. MacArthur je ponudil prevoz iz Sibirije za do 300.000 mož na mesec, a Rusi so pristali le na 50.000.

Poleg uporabljanja moštva za suženjska taborišča so se v Moskvi poslužili priložnosti za propagando. Obveščevalna služba pod generalom Willoughbyjem je prejela podatke o brutalnosti v prisilnih taboriščih in o načinu, kako sovjeti pretvarjajo ujetnike v komunistične agitatorje.

Po japonskih podatkih je bilo v Sovjetski zvezi pol milijona njih ujetnikov. Diplomatski in mednarodni protesti proti takemu zadržanju niso nič izdali. MacArthur je od sovjetskega zastopnika generala Derevjanka v Tokiu zahteval akcijo, a ladje, pripravljene za prevoz, so zaman čakale v pristaniščih. Vsi apeli so

bili zaman, Rusija je iz ujetnikov vežbala agitatorje.

Sredi maja 1949 je uradno sovjetsko naznanilo pretreslo čakajoče Japonce. Agencija Tass je naznanila, da je v Rusiji ostalo le še 95.000 ujetnikov, ki morajo biti vrnjeni. Vladna statistika v Tokiu pa je naštevvala 469.041 oseb na ozemlju pod rusko kontrolo, čakajočih na povratek v domovino.

Štiri leta je MacArthur zahteval od sovjetov obvestila o ujetnikih, kako in kje živijo in koliko jih je umrlo. Rusi niso dovolili vračajočim se domov jemati s seboj ostanke upepljenih, da se po japonski tradiciji pokopljejo v domači zemlji.

Razlika med japonskimi in ruskimi podatki je bila strašna, okoli 374.000 oseb. V teku štirih let jih je moralo mnogo umreti od gladi in mraza po sibirskih taboriščih suženjskega dela. Smrt več kot polovice nesrečnikov se je zdela nečloveška in nepojmljiva.

(se nadaljuje)

A Public Service of This Newspaper & The Advertising Council

We could care less about your health.

But we couldn't care more. From nutrition to safety at home and in the workplace; from teaching the elderly to take care of themselves to simple first aid or emergency CPR; nobody knows more, or cares more, about your health than we do.

For more information, call or write your chapter of the American Red Cross. We have a very healthy interest in you.

American Red Cross

We'll help. Will you?